

RECOMANDĂRI METODOLOGICE PENTRU CONCEPTORII DE CURRICULUM

Tatiana Cartaleanu,
dr., conf. univ., UPSC *Ion Creangă*

Deoarece este superfluu să-i înveți pe cei care au elaborat nu un singur curriculum cum să o facă, obiectivul general al atelierelor de formare a fost **stimularea creativității pedagogice a profesorilor universitari antrenați**. Promovând deviza „Toți diferiți, toți egali”, am urmărit ca potențialii autori de documente normative curriculare să privească viitoarele cursuri / module / unități de conținut ca pe o oportunitate de a experimenta inovația didactică, de a construi cu mâinile proprii un curriculum modern, flexibil, care să corespundă exigențelor zilei și locului, dar și să reflecte o viziune proprie asupra formării competenței interculturale a viitorilor pedagogi. Nu în ultimul rând, sarcina noastră a fost schimbul de idei și ide experiență, precum și constituirea unor relații de parteneriat între universitățile cu același profil.

Finalitatea activităților respective a ținut o gamă variată de produse curriculare alternative pentru ciclul I, licență. Acestea ar putea fi elaborate de către beneficiarii atelierelor noastre, dar recunoaștem din start că ele nu sunt de aceeași factură. Adunate împreună, denumirile disciplinelor proiectate sau vizate arată că educația interculturală poate fi promovată pe mai multe căi în mediul studenților de la științele educației, important este ca ea să nu fie ignorată sau trecută sub tăcere:

- 1) Un curriculum pentru cursul obligatoriu / opțional *Educația interculturală* sau *Comunicarea interculturală*.
- 2) Un curriculum pentru modulul *Educația interculturală*, în cadrul unui curs modular de pe domeniul științelor educației.

- 3) Un curriculum secvențial, perfectat pentru unitatea de conținut *Educația interculturală*, în cadrul cursului de bază *Pedagogia educației*.
- 4) Un curriculum secvențial, perfectat pentru unitatea de conținut *Educația interculturală*, în cadrul cursului de bază *Didactica disciplinei (a limbii și literaturii române; a limbii engleze / germane; a educației pentru societate:)*.
- 5) Un curriculum secvențial, perfectat pentru unitatea de conținut *Educația interculturală*, în cadrul cursului de bază *Etnopedagogia*.
- 6) Un curriculum secvențial, perfectat pentru unitatea de conținut *Educația interculturală*, în cadrul cursului de bază *Istoria, cultura și tradițiile poporului găgăuz*.
- 7) Un curriculum secvențial, perfectat pentru unitatea de conținut *Educația interculturală*, în cadrul cursului de bază *Sociolingvistica*.
- 8) Un curriculum secvențial, perfectat pentru unitatea de conținut *Educația interculturală*, în cadrul cursului de bază *Etica și cultura profesională*.
- 9) Un curriculum secvențial, perfectat pentru unitatea de conținut *Educația interculturală*, în cadrul cursului de bază *Civilizația țărilor anglofone / germanofone*.
- 10) Un curriculum secvențial, perfectat pentru unitatea de conținut *Educația interculturală*, în cadrul cursului de bază *Limba și cultura găgăuză*.
- 11) Un curriculum secvențial, perfectat pentru unitatea de conținut *Educația interculturală*, în cadrul cursului de bază *Limba, cultură și civilizație românească*.
- 12) Un curriculum secvențial, perfectat pentru unitatea de conținut *Educația interculturală*, în cadrul cursului de bază *Limba română și multilingvism*.

Firește că aceste curricula secvențiale, care nu vor beneficia de multe ore în contabilitatea cursului respectiv, vor fi racordate la exigențele aceluiași curriculum în cadrul căruia își fac loc. Încrederea noastră în succes se alimentează din faptul că profesorii

implicați în formări sunt și titularii acestor cursuri; avem însă rezerve față de predarea unităților de conținut respective (nicidecum față de promovarea valorilor educației interculturale) de către ceilalți profesori. Publicarea produselor curriculare, care le va face accesibile pentru oricine ar fi interesat, urmează să faciliteze conceptualizarea programei analitice a cursului și să pună în lumină aspecte ignorate anterior. Dar implementarea reală a prescripțiilor curriculare, traducerea curriculumului scris în curriculum predat ține, în mare măsură, de profesorul care intră în sala de studii.

Obiectivele operaționale ale atelierului au vizat:

- a) Formarea unor comunități de profesori care vor colabora la alcătuirea produselor curriculare comune.
- b) Examinarea *competenței interculturale* a elevului/studentului/pedagogului și a raportării acesteia la *competența culturală*.
- c) Conturarea unei viziuni de ansamblu asupra tramei de formare a competenței interculturale.
- d) Identificarea locului pe care îl ocupă *competența interculturală* în finalitățile formării pedagogilor și în activitatea instructiv-educativă.
- e) Discutarea oportunităților de predare a cursului/modulului *Educație interculturală* în universitățile implicate și examinarea modalităților prin care se poate forma, instituționalizat, competența respectivă.
- f) Cercetarea structurii posibile și a modului în care se va prezenta în curriculum *competența interculturală*.
- g) Asimilarea unor strategii de formare-dezvoltare a competenței interculturale.
- h) Listarea unor conținuturi posibile într-un curriculum-nucleu de educație interculturală.
- i) Elaborarea unui *draft* al curriculumului, discutarea și ajustarea lui.

- j) Exersarea (și, implicit, asimilarea) unor tehnici de predare-învățare în sala de studii, de organizare a lucrului independent al studenților, de evaluare.
- k) Discutarea modalităților prin care cursul *Educație interculturală* ar putea deveni unul inovativ metodologic, în universitățile implicate.

Strategiile de atingere a obiectivelor operaționale s-au edificat pe principiul abordării concentrice a conținuturilor și s-au rezumat la (1) colaborare; (2) cooperare; (3) *learning by doing*; (4) debrifare; (5) oportunități de transfer.

La încheierea sesiunilor de formare, fiecare participant și-a precizat obiectivele și sarcinile personale.

În vederea realizării lor cât mai uniforme, venim cu câteva sugestii metodologice.

În exercițiul de luptă cu procrastinarea, pe care l-am realizat la finele atelierului 3 (*O valiză pentru drum*), singurul motiv plauzibil pentru nerealizare a fost „pregătirea insuficientă”, iar pentru întârziere sau târăgănare – „100 de sarcini de realizat în același timp, la fine de semestru și an de studii”, pe când factorii care au asigurat motivarea și pregătirea pentru elaborarea curriculumului au fost mai numeroși și mai impresionanți. Speranța noastră este că aceștia vor prevala.

N.B.! Pentru redactarea fiecărui capitol, autorii vor respecta exigențele universității la care sunt angajați.

1. GENERALITĂȚI:

Redactarea textului introductiv / a preliminarilor / a notei explicative.

Un alineat ar putea fi rezervat descrierii experienței pe care universitatea respectivă o posedă în domeniul dat: când a fost pusă în lumină și luată în vizor problema, cum a fost soluționată, ce experiență în domeniu există, ce cursuri și când s-au predat sau se predau, ce experiență de colaborare/parteneriat în domeniu dețin titularii / autorii.

Autorii vor avea grijă să argumenteze importanța cursului respectiv în planul de studii (implicit, în trama formării profesionale a cadrelor didactice la specialitățile cărora le este adresat), precum și să reflecte legăturile cursului dat cu altele din aria științelor educației, să reperițe relațiile sintagmatice și paradigmatică pe care conținuturile și obiectivele *Educației interculturale* le trasează cu alte cursuri – anterioare, concomitente, ulterioare.

„Achizițiile prealabile”, numite uneori și „Precondiții” sau „Preachiziții”, sunt necesare pentru localizarea exactă (sau oscilantă / alternativă) a cursului respectiv în aria curriculară adecvată. Una dintre condiții ar putea fi posesia limbii de instruire la un anumit nivel, conform CECRL, necesară în cazul studenților care vor asculta cursul în altă limbă decât cea în care au făcut studiile preuniversitare; de asemenea, se vor trece în revistă cunoștințele de bază necesare, deprinderile deja achiziționate, comportamentele și atitudinile așteptate.

Un moment deloc neglijabil ar putea fi raportarea la curriculumul școlar, competențele-cheie ale acestuia, cursurile opționale cu tematică tangentă, care sunt aprobate de MEEC și pe care profesorul le găsește pe site-ul instituției guvernamentale.

2. Elucidarea modalităților de administrare a disciplinei.

Autorii vor prezenta una sau mai multe variante de administrare a disciplinei, în funcție de circumstanțe și de viziunea pe care o promovează, și vor arăta în ce mod poate fi valorificată ideea cursului respectiv și în ce mod poate fi conceptualizat curriculumul.

În cazul în care același grup de autori va elabora mai multe documente curriculare distincte, fiecare dintre ele va fi redactat aparte.

În cazul în care diferențele dintre două sau mai multe curricula vor rezida doar în modalitatea de administrare a disciplinei, iar toate punctele celelalte vor coincide, autorii pot să prezinte câteva variante de administrare a disciplinei (de exemplu, indicând un alt semestru sau specificând faptul că acest modul este parte componentă a unui alt bloc de discipline).

În cazul în care va exista o diferență versus numărul de ore, unitățile de conținut sau forma de evaluare, fiecare curs va beneficia de un curriculum separat.

3. Formularea finalităților, competențelor, obiectivelor etc.

Autorii sunt liberi să opereze cu formulele încetățenite în universitatea respectivă: finalitățile pot fi prezentate atât prin verbe la infinitiv (*a utiliza / de a utiliza*), cât și prin substantive (*utilizarea, lectura, transferul*) sau prin verbe la conjunctiv (*să utilizeze*).

Pentru fiecare dintre finalități, se va urmări explicitarea circumstanțelor de evaluare:

De exemplu:

- **A realiza** transferul, prin modificarea scenariului oferit al activității extracurriculare, în conformitate cu noile obiective, conținuturi și circumstanțele de desfășurare.

- **Realizarea** transferului, prin modificarea scenariului oferit al activității extracurriculare, în conformitate cu noile obiective, conținuturi și circumstanțele de desfășurare.
- **Să realizeze** transferul, prin modificarea scenariului oferit al activității extracurriculare, în conformitate cu noile obiective, conținuturi și circumstanțele de desfășurare.

Pentru fiecare dintre competențe se vor contura circumstanțele de formare și de evaluare. Taxonomia prezentării competențelor poate varia de la o universitate la alta, în limita celor încetățenite.

De exemplu:

- **Competențele cognitive** ale studentului vor fi confirmate dacă acesta:
 - va demonstra cunoașterea ... ;
 - va ști posibilitățile de aplicare ...;
 - va cunoaște algoritmul ... etc.
- **Competențele de învățare** se vor manifesta în:
 - capacitatea de a se documenta în vederea proiectării unui demers didactic eficient, urmărind obiectivele enunțate;
 - informarea la zi privind problemele legate de ...;
 - priceperea de a consulta sursele de specialitate și de a învăța din propriul demers educativ etc.
- **Competențele de aplicare** se vor materializa în:
 - produse din aria designului educațional;

- realizări concrete (proiecte, secvențe de lecții, ore proiectate și realizate integral, în cadrul simulărilor de laborator și al practicii pedagogice);
- capacitatea de transfer al celor învățate asupra situațiilor de predare-învățare-evaluare etc.
- **Competențele de analiză** se vor exprima în:
 - deprinderea de a examina mai multe oportunități de formare-dezvoltare a competențelor, pentru a lua o decizie științific întemeiată;
 - aplicarea unor grile sau parametri de evaluare, prin care se desfășoară autoevaluarea și evaluarea reciprocă a demersului didactic etc.
- **Competențele de comunicare** se vor manifesta în:
 - depășirea situațiilor dificile de *comunicare didactică*, prin aprecierea și luarea în calcul a datelor pragmatice;
 - respectarea normei limbii române literare la toate nivelurile etc.
- **Competențele la nivel de integrare** se probează prin:
 - proiectarea și realizarea unui demers didactic bine-structurat, eficient, interesant, motivant, corect din punctul de vedere al finalităților și standardelor educaționale;
 - abilitatea de a aprecia un demers didactic asistat sau realizat etc.

4. Prezentarea unităților de conținut

În cazul unui curs independent, separat, alcătuirea unei matrice de asociere a conținuturilor și competențelor specifice ale disciplinei ar facilita operația și ar acorda mai multă credibilitate curriculumului.

În cazul unui modul, educația interculturală va avea conținutul, finalitățile și competențele specifice proprii, iar forma / proba de evaluare finală ar trebui să fie concepută complex.

În cazul unei secvențe în curriculumul altei discipline conexe, aceasta ar trebui să dispună de unități de conținut proprii și câteva competențe **cu adevărat specifice** anume educației interculturale, separate de cele ale disciplinei-gazdă. În funcție de concepția generală a evaluării la această disciplină, unitatea de conținut *educația interculturală* ar putea beneficia de o probă de evaluare separată sau integrată în alta, complexă. Exemplele concrete ar înlesni formarea unei viziuni asupra disciplinei date.

În cazul când anumite unități de conținut sunt recomandate pentru studiu independent, în curriculum va fi elucidată modalitatea de evaluare a acestora.

Orice formă ar avea curriculumul, o listă de teme pentru referate, prezentări, teze de curs/ de an, teze de licență l-ar face mai bogat.

5. Prezentarea strategiilor didactice de predare-învățare-evaluare

Din multitudinea de strategii, metode, procedee, tehnici didactice, autorii de curriculum sunt în drept să opteze pentru câteva cu adevărat relevante pentru această disciplină. Aici libertatea de care dispun titularii este foarte mare, însă ghidată de necesitatea de a face acest curriculum funcțional pentru alți colegi, care nu au fost beneficiarii atelierelor de formare.

Autorii vor pune în relief strategiile specifice unui asemenea curs, având în vizor competențele ce urmează a fi formate-dezvoltate și finalitățile cursului.

Cel puțin câte un alineat va fi dedicat organizării studiului independent și evaluării lucrului individual, specificului evaluării prin diferite produse, racordarea produselor evaluabile (orale, scrise, practice, complexe) la obiectivele de evaluare.

Bibliografia ar trebui să fie reală și accesibilă studenților.